

HOMO'POLY

SAMENVATTING VAN DE MODULES

Module 1: Gender & Homoseksualiteit

Deze module introduceert de voornaamste concepten en vragen met betrekking tot homoseksualiteit. De belangrijkste theoretische perspectieven komen aan bod (op vlak van biologie, seksuele gezondheid, gender en seksuele oriëntatie), geïllustreerd door relevante voorbeelden en klassenactiviteiten.

1. Seksuele identiteit

Deel 1 focust op de ontwikkeling en identificatie van seksuele identiteiten, met name de basistermen, concepten en vragen die leerkrachten, leerlingen en ouders zullen tegenkomen wanneer het over homoseksualiteit gaat. Wat wil dat zeggen, homoseksueel of biseksueel zijn? Wat weten we over het biologische aspect, en hoe kunnen we dat gebruiken om het met leerlingen over homoseksualiteit te hebben? Onze kennis blijft helaas beperkt, maar ondanks die beperkingen is het belangrijk uit te zetten wat we vandaag de dag weten en begrijpen, en homoseksualiteit in een historische, sociale en psychologische context te plaatsen.

De voorbije jaren heeft de wetenschap grote vooruitgang geboekt met betrekking tot seksuele geaardheid. Er is nog veel wat we niet weten en nog niet goed onderzocht hebben, maar recente bevindingen duiden steeds meer op een biologische oorsprong van onze seksuele identiteit, met een bepalende rol voor epigenetica en prenatale seksuele hormonen (Rahman, 2014). Onderzoek toont ook aan dat zowel seksuele geaardheid als genderidentiteit eerder veranderlijk zijn dan vast liggen. We zouden iemand's seksuele geaardheid en identiteit dus eerder op een spectrum moeten plaatsen dan in een hokje duwen (Academy of Science of South Africa, 2015). Daarnaast staat ook de geschiedenis bol van verhalen van (al dan niet geaccepteerde) homoseksualiteit, zowel bij mannen als bij vrouwen, over grenzen en culturen heen - wat de idee dat we onze seksuele geaardheid of identiteit vrij 'kiezen' verder ondermijnt.

Desondanks blijven negatieve stereotypes zowel het zelfbeeld als de externe perceptie van LHB-leerlingen ondermijnen. Onderzoek toont aan dat grote delen van de LHBT gemeenschap discriminatie ervaart op basis van hun seksuele geaardheid, wat leidt tot beperkt of laag zelfvertrouwen – een hardnekkig probleem met grote en blijvende gevolgen voor hun persoonlijke ontwikkeling. De gemeenschap waar deze leerlingen deel van uitmaken heeft eveneens een grote impact op hun psychologisch en sociaal welzijn. Daarnaast houden verschillende culturen en gemeenschappen er ver uiteen liggende standpunten over homoseksualiteit op na. Onderzoek door Homo'poly toont aan dat homoseksualiteit op meer begrip en aanvaarding kan rekenen in België, Duitsland, Spanje, Nederland en het Verenigd Koninkrijk dan in Hongarije, Polen of Turkije. Religie

speelt hierin een rol, alsook de kloof tussen landelijke en stedelijke gebieden (waarbij steden doorgaans meer openstaan voor diversiteit) en de kloof tussen generaties (waarbij jongeren vaak, maar zeker niet altijd, meer openstaan). Leerlingen in Europa hebben dus ver uiteenliggende ervaringen wat betreft de aanvaarding en aanpak van homoseksualiteit in hun opvoeding (familie- en gemeenschapsleven) en onderricht (schoolomgeving).

De voorbije decennia is veel onderzoek gebeurd naar de onderwijs- en schoolervaring van lesbische, homoseksuele en biseksuele jongeren. Het schoolklimaat is van uitermate groot belang, en wordt sterk gekoppeld aan de mentale en academische weerbaarheid van leerlingen. Wat betreft de onderwijsomgeving, is het belangrijk dat leerkrachten en leerkrachten in opleiding leren hoe ze inclusieve klassen kunnen bouwen. Een onderzoek uit 2016 toont aan dat homofobe uitingen gemeen goed zijn (Kosciw, Greytak, Giga, Villenas & Danischewski, 2016). Tweederde van de bevraagde leerlingen gaven aan dat ze zich niet veilig voelden op school omwille van hun geaardheid en genderidentiteit. Ze vermijden plaatsen die ze als onveilig beschouwen, zoals toiletten en kleedkamers. Drie op vier gaf aan het slachtoffer te zijn van pesten omwille van hun geaardheid. LHBT studenten die met dit soort gedrag te maken hebben, gaven aan meer schooldagen te missen, lagere cijfers te behalen, en in het algemeen lagere verwachtingen te hebben van hun schoolcarrière. Ook op vlak van psychologisch welzijn scoorden ze lager dan hun leeftijdsgenoten.

2. Uit de kast komen

'Uit de kast komen' verwijst naar het uitkomen voor je seksuele geaardheid. Mensen die zich aangetrokken voelen tot het andere geslacht – de heersende norm – hoeven daar niet voor uit te komen, maar wie LHBT is, moet meestal kiezen om zijn of haar geaardheid ofwel te 'verstopten' ofwel publiek bekend te maken (LGBT Youth UK, 2018). Ze kunnen er op elk moment, op elke leeftijd, voor kiezen om dat te doen, om welke reden dan ook.

Bij het uit de kast komen spelen leeftijdsgenoten, familie en de maatschappij een heel bepalende rol - wordt het een positieve en bevestigende ervaring of niet? Jongeren komen vaak eerst uit de kast tegenover hun vrienden, en pas later tegenover hun ouders of familie. Sommigen krijgen veel steun; velen nog steeds niet. Leerkrachten moeten voldoende kunnen inschatten wanneer een leerling de ondersteuning krijgt die hij/zij nodig heeft, en – indien nodig – waar professionele ondersteuning gepast is.

Wanneer leerlingen niet voor hun geaardheid uitkomen uit angst voor pestgedrag, kan dat zware gevolgen hebben voor hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. Een veilige leeromgeving kan bepalend zijn voor leerlingen die twijfelen of ze de stap wel zouden zetten. Het is daarom enorm belangrijk dat iedereen – leerlingen, leerkrachten, ondersteunend personeel en de bredere schoolgemeenschap – actief meewerkt aan het bouwen van een LHBT-vriendelijke school, die tot zo ver mogelijk buiten de schoolpoorten reikt.

3. Seksuele gezondheid

Zowel leerkrachten als ouders vinden seksuele gezondheid vaak een lastig onderwerp. Praten over seksuele gezondheid in de context van homoseksualiteit is vaak nog moeilijker. Dat is jammer, want het is niet nodig – en het kan grote gevolgen hebben voor leerlingen die cruciale informatieve mislopen. In dit deel van de module wordt daarom een brede inleiding tot seksuele gezondheid uiteen gezet, inclusief een focus op seksuele rechten en

seksualiteit. Vertrekkende vanuit de inclusieve en holistische definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie beperken we ons hier niet tot de fysieke aspecten maar komen ook emotionele en psychologische elementen aan bod.

Daarna volgt een overzicht van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa's), inclusief HIV/AIDS, met de bedoeling stereotypes met betrekking op homoseksualiteit te ontmantelen door objectieve informatie aan te bieden. Ook hier staan correcte en volledige informatie centraal, om veilig en verantwoord seksueel gedrag bij LHB-jongeren te bevorderen.

Als laatste komt seksuele opvoeding aan bod. Wat wordt aangeboden – formeel en informeel – en welke plaats krijgen homoseksualiteit en biseksualiteit? Een waaier aan virtuele lessen en materialen bevordert toegang tot informatie, maar bemoeilijkt tegelijk ook de kwaliteitscontrole op die informatie. Leerkrachten en leerlingen worden daarom verwezen naar degelijke, betrouwbare materialen, opnieuw met een focus op veilig seksueel gedrag en preventie.

4. Verschillende manieren van leven

In het laatste deel van deze eerste module gaan we terug naar de vragen waarmee we begonnen zijn. Wat is heteroseksualiteit, wat is homoseksualiteit, wat is biseksualiteit? We aanvaarden deze allemaal normaal zijn, maar wat is 'normaal'? Het probleem met de idee dat iets normaal of niet normaal is, is het uitgangspunt dat bepaalde manieren van leven 'juist' zijn. Barker (2016, online) stelt dat 'normaal' niet kan en mag betekenen 'wat we altijd zien' of 'wat we meestal zien'. Het moet daar los van staan. Heteronormativiteit in vraag stellen heeft niet als doel heteroseksualiteit in vraag te stellen, want het merendeel van de mensen zijn heteroseksueel. Heteronormativiteit in vraag stellen betwist de idee dat heteroseksualiteit de enige normale, natuurlijke of 'goede' vorm van seksualiteit is (Barker, 2016).

Om leerlingen zo goed mogelijk te ondersteunen en ervoor de zorgen dat ze opgeleid worden in een veilige, verwelkomende, inclusieve en innovatieve schoolomgeving, moeten we duidelijk zijn over terminologie met betrekking tot gender en seksualiteit. Maar bovenal moeten we een kritisch debat durven aangaan dat elke gemeenschap in staat stelt LHBT te aanvaarden. Leerkrachten, ouders en de bredere gemeenschap moeten de middelen en vaardigheden hebben om over seksualiteit te praten, verschillen te aanvaarden, langzaam maar zeker de idee dat dit 'normaal' of 'niet normaal' is achter zich te laten. Dat vraagt moeite, geduld, en tijd. Om zo'n gesprekken de informeren en inspireren, biedt dit laatste deel bijkomende materialen, verhalen en voorstellen die een klas of school hierin kan verder helpen.